

Тема 7. Облік фінансових вкладень та консолідована звітність

7.1 Сутність фінансових вкладень.

7.2 Відображення фінансових вкладень в фінансовій звітності.

7.3 Облік короткострокових фінансових вкладень (практика США).

7.4 Методи обліку і оцінки довгострокових фінансових інвестицій в асоційовані підприємства.

7.5 Облік інвестицій у боргові зобов'язання.

7.6 Контрольні запитання.

7.7 Тести для самоконтролю.

7.1 Сутність фінансових вкладень

Фінансові вкладення — це інвестиції однієї компанії в цінні папери та капітал інших компаній. Сукупність різних цінних паперів, якими володіє інвестор, має назву *«портфель інвестицій»*.

Метою фінансових вкладень є збереження та збільшення тимчасово вільних грошових коштів та збереження резервного капіталу, отримання прибутку по довгостроковій програмі, придбання впливу на іншу компанію, цінні папери якої купуються.

Класифікація, оцінка та розкриття інформації про інвестиції у фінансовій звітності регламентуються МСБО 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання», МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка», МСБО 28 «Облік інвестицій в асоційовані компанії», МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесу», МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття». ри якої купуються.

Відповідно до МСБО інвестиції визнаються як актив, яким володіє підприємство, з метою збільшення матеріальних цінностей шляхом отримання прибутку і збільшення вартості основного капіталу чи іншого прибутку підприємства-інвестора.

У бухгалтерському обліку зарубіжних країн, виділяють короткострокові та довгострокові інвестиції.

Короткострокові (поточні) інвестиції – це інвестиції підприємства в

ринкові цінні папери, що легко реалізуються з метою розміщення тимчасово вільних грошових коштів терміном менше одного року (чи операційного циклу).

Короткострокові інвестиції повинні задовольняти умовам: в будь-який момент цінні папери можуть бути легко реалізовані на ринку; передбачається, що в разі необхідності погашення короткострокових зобов'язань цінні папери будуть перетворені на грошові кошти протягом одного року.

Приклади короткострокових фінансових інвестицій:

- депозитні сертифікати, акцептовані банком векселі, інші цінні папери;
- ринкові боргові зобов'язання (державні облигації, облигації та векселі інших підприємств);
- ринкові цінні папери на право власності (акції інших компаній, які утримуються до одного року).

Існують інвестиції, які призначені для утримання протягом більше чим один рік (або операційний цикл), для отримання доходу і приросту капіталу, можуть легко реалізовуватися, такі інвестиції класифікують як довгострокові.

До довгострокових фінансових вкладень відносяться: прямі інвестиції в статутні капітали інших компаній (акціями, частками); фінансова довгострокова допомога; довгострокові позики іншим підприємствам; фінансові інструменти: боргові цінні папери (облигації, фінансові векселі), державні довгострокові цінні папери.

На відміну від короткострокових, довгострокові інвестиції представляють собою розміщення коштів на строк більше одного року, з метою отримання додаткового прибутку; з метою придбання впливу на компанію, цінні папери якої купуються, вкладення коштів є вигіднішим чим власні операції в цій галузі.

Класифікація довгострокових фінансових вкладень:

1. **Інвестиції в цінні папери:** інвестиції в цінні папери, що надають право власності (привілейовані та звичайні акції); інвестиції в боргові зобов'язання інших компаній (облигації, довгострокові векселі).

2. **Інвестиції в матеріальні необоротні активи**, які не використовуються в господарській діяльності, а призначені для перепродажу, майбутнього використання чи утримуються з метою майбутнього збільшення їх вартості.

3. **Інвестиції, в дочірні компанії, філіали, спільні підприємства**, якщо дані про їх діяльність не входять до консолідованої звітності.

4. **Інвестиції, що залучені до спеціальних фондів**, чи грошові кошти, законсервовані для майбутнього використання (фонд для погашення облігацій, фонд для викупу акцій, пенсійний фонд).

5. **Ринкові боргові зобов'язання (термін погашення більше одного року).**

В окремих зарубіжних країнах фінансові інвестиції визначаються як активи, які утримуються компанією з метою:

- отримання доходів у вигляді дивідендів або відсотків від їх володіння;
- набуття вигідних відносин з іншими підприємствами або контролю над їх діяльністю;
- отримання майбутніх економічних вигод від зростання вартості здійснених інвестицій.

Класифікація фінансових інвестицій наведена в табл.7.1.

Таблиця 7.1 - Класифікація фінансових інвестицій

Інвестиції	Види
Внутрішні Зовнішні	Капітальні Капітальні Фінансові
Фінансові:	Прямі - внесення коштів або майна до статутного капіталу юридичної особи в обмін на корпоративні права, емітовані такою особою Портфельні – придбання цінних паперів, деривативів та інших фінансових активів за кошти на фондовому ринку.
Мета здійснення	- отримання доходів; - набуття впливу; - інші вигоди.
Термін здійснення	- довгострокові; - поточні (короткострокові).

Інвестиції	Види
Вид взаємовідносин	<p>- право власності - мета:</p> <ul style="list-style-type: none"> - перепродаж; - отримання доходу в майбутньому; - отримання доходу від спільної діяльності або здійснення суттєвого впливу на об'єкт інвестування; - контроль інвестора над об'єктом інвестування <p>- відносини позики – мета:</p> <ul style="list-style-type: none"> - утримання до їх погашення; - перепродаж.
Залежно від впливу інвестора	<p>- в асоційовані підприємства – інвестор має суттєвий вплив (понад 25 % пакету акцій) на підприємство, яке не є дочірнім або спільним підприємством інвестора;</p> <p>Існування суттєвого впливу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - присутність інвестора в раді директорів контрагента; - участь інвестора в прийнятті управлінських рішень; - існуванні матеріальних відносин між партнерами; - існування взаємообміну управлінським персоналом; - забезпечення важливою технічною інформацією <p>- в дочірні підприємства – інвестор-мати контролює підприємство-доньку тобто здійснює вирішальний вплив на діяльність підприємства, щоб отримати вигоди від його діяльності;</p> <p>- у спільну діяльність – інвестор здійснює діяльність (зі створенням або без створення юридичної особи), яка є об'єктом спільного контролю двох або більше сторін відповідно до письмової угоди між ними.</p>
Інвестиційна нерухомість	Земля, будівля або частина будівля, яка утримується власником або орендарем на умовах фінансової оренди для отримання орендних платежів чи для зростання капіталу, або того та іншого.

Інвестор має право перекваліфікувати інвестиції (наприклад, з фінансових інвестицій в інвестиційну нерухомість і навпаки). Це відбувається тоді, коли компанія здійснює внесок в статутний капітал іншої компанії нерухомістю (перекваліфікація інвестиційної нерухомості в фінансові інвестиції), сплачує нерухомість акціями інших компаній (перекваліфікація фінансових інвестицій в інвестиційну нерухомість). При реалізації інвестиційної нерухомості вона перекваліфікується в товар.

Під час придбання всі інвестиції оцінюються за собівартістю, яка залежно від шляхів надходження визначається по різному, табл. 7.2.

Таблиця 7.2 - Оцінка фінансових інвестицій від шляхів надходження

Шляхи надходження	Оцінка
Придбання	Ціна придбання, комісійні винагороди, мито, податки, збори, обов'язкові платежі та інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням фінансових інвестицій
Обмін на цінні папери	Справедлива вартість переданих цінних паперів
Обмін на інші активи	Справедлива вартість переданих активів
Обмін на цінні папери власної емісії	Поточна вартість таких цінних паперів на фондовому ринку, а за її відсутності – експертна оцінка

Приклад. Компанія придбала облігації іншої компанії на суму 5 500 дол. США в обмін на 50 акцій власної емісії. Номінальна вартість акцій 120 дол. США за акцію. На фондовому ринку їхня вартість становить 130 дол. США за акцію.

Собівартість фінансової інвестиції дорівнює:

$$130 \text{ дол. США} \times 50 \text{ акцій} = 6\,500 \text{ дол. США.}$$

Приклад. В обмін на 30 акцій номінальної вартості іншої компанії було передано обладнання, первісна вартість якого 6 000 дол. США, сума зносу 1 500 дол. США. Справедлива вартість обладнання 4 000 дол. США.

Собівартість фінансової інвестиції дорівнює 4 000 дол. США.

7.2 Відображення фінансових вкладень у фінансовій звітності

Короткострокові інвестиції відображаються у звіті про фінансовий стан у розділі «Поточні активи» за собівартістю їх придбання.

Крім того, у звітності має бути представлена така інформація:

- собівартість і ринкова ціна портфеля інвестицій;
- нереалізовані прибутки та збитки (різниця між собівартістю та ринковою ціною);
- прибутки та збитки в результаті операцій з цінними паперами;
- облікова політика при визначенні й оцінці обсягу інвестицій.

Довгострокові інвестиції відображаються у звіті про фінансовий стан в

розділі «Необоротні активи» і оцінюються залежно від участі інвестора в капіталі об'єкта інвестування.

У Примітках до фінансової звітності окремо надаються відомості про:

— нові інвестиції з розбивкою по географічних районах;
— підприємства, які перебувають під контролем чи під істотним впливом інвестора;

— спільні підприємства (з визначенням частки у капіталі, нерозподілених прибутках та резервах, а також прибутків та збитків СП за останній фінансовий рік).

Інвестиції, що переводяться з однієї категорії у другу (з короткострокових у довгострокові чи навпаки) оцінюються за нижчою з двох оцінок: за собівартістю або за ринковою ціною.

7.3 Облік короткострокових фінансових вкладень (практика США)

Більшість компаній має в своєму розпорядженні тимчасово не зайняті грошові кошти, уклавши такі грошові кошти в цінні папери, компанія може отримати дохід. До таких вкладень відносяться:

- ощадні рахунки;
- депозитні сертифікати;
- доходні папери (короткострокові зобов'язання інших корпорацій);
- облігації;
- акції інших компаній.

Вимога визнання короткострокових вкладень:

- цінні папери повинні вільно обертатися на фондових біржах;
- мати визначений короткостроковий період дієздатності.

Короткостроковість має період більший, ніж нормальний операційний цикл, чи період в один рік, як звичайно визначають період, за який обертаються поточні активи.

Короткострокові фінансові вкладення відносяться до поточних (оборотних) активів.

Згідно з принципом собівартості, придбані короткострокові фінансові вкладення відображаються в обліку за вартістю придбання. Вартість придбання включає:

- ринкову ціну;
- витрати, які були понесені при купівлі цінних паперів.

У звіті про фінансовий стан короткострокові фінансові вкладення відображаються за найменшою вартістю:

- вартістю придбання;
- поточною ринковою вартістю.

Приклад. 1 листопада 2016 року компанією «А» здійснені короткострокові вкладення - придбані 1 000 акції компанії «В» за 80 000 дол. США (з урахуванням витрат, які були понесені при купівлі цінних паперів). На дату балансу акції компанії «В» котирувалися на біржі по 88 дол. США за акцію.

У бухгалтерському обліку та в балансі на 31 грудня 2016 року в компанії «А» короткострокові фінансові вкладення відобразяться наступним чином:

1 листопада – Придбані акції компанії «В» за 80 000 дол. США.

Дебет рах. «Короткострокові фінансові вкладення»

(1 000 акцій по 80 дол. США кожна)   80 000

Кредит рах. «Грошові кошти»   80 000

Баланс станом на 31 грудня 2016 р.

Поточні активи:

Грошові кошти (довідково)   90 000

Короткострокові фінансові вкладення   80 000

2 березня компанія «А» отримала дивіденди від компанії «В» - 0,50 дол. США на кожну акцію.

Отримання фінансового інвестиційного доходу у вигляді дивідендів в обліку відобразиться:

Дебет рах. «Грошові кошти»   500

Кредит рах. «Дохід від короткострокових вкладень»   500

При реалізації короткострокових вкладень різниця між їхньою продажною ціною та вартістю придбання відображається як прибуток (збиток).

15 квітня компанія реалізувала 250 акцій по 85 дол. США за акцію на суму 21 250 дол. США (250 акцій x 85 дол. США), дохід складає: $(250 \times 85) - (250 \times 80) = 1\,250$ дол. США.

Дебет рах. «Грошові кошти»	21 250
Кредит рах. «Короткострокові вкладення»	20 000
Кредит рах. «Дохід від реалізації короткострокових фінансових вкладень»	1 250

В обліку короткострокових фінансових вкладень існує виняток, який стосується тільки акцій акціонерних компаній - правило нижчої вартості.

Згідно з принципом консерватизму (обачності), коли поточна ринкова ціна акцій падає нижче за їхню облікову вартість придбання виникають позареалізаційні збитки, які повинні бути визначені в періоді, коли сталося падіння вартості акцій.

31 грудня 20__ року короткострокові фінансові вкладення компанії «А» складають: 750 акцій компанії «В» вартістю придбання 80 дол. США за акцію, поточна ринкова вартість 70 дол. США за акцію.

На дату балансу необхідно зробити розрахунки:

Вартість придбання (750 акцій по 80 дол. США за акцію) 60 000 дол. США

Поточна ринкова вартість (750 акцій по 70 дол. США за акцію) 45 000 дол. США

Нереалізований збиток 15 000 дол. США.

Відображення в фінансовій звітності:

Баланс станом на 31 грудня 20__ року

Поточні активи:

Короткострокові вкладення 60 000

За вирахуванням: зменшення поточної ринкової вартості

короткострокових фінансових вкладень (15 000) 45 000

Звіт про прибутки та збитки

Витрати:

Нереалізований збиток по короткострокових

фінансових вкладеннях 15 000

Правило нижчої вартості не використовується відносно фінансових вкладень в боргові зобов'язання інших компаній, депозитні сертифікати.

Депозитний сертифікат - один з видів цінних паперів, який часто використовується для здійснення короткострокових фінансових вкладень.

Депозитний сертифікат – це інвестиційний контракт, який може бути придбаний в банку за грошові кошти, який містить умови:

- обмежений строк інвестиції (один рік, 6 місяців, 90 днів чи інше);
- гарантовану величину доходу на інвестицію (у процентах від суми інвестиції).

Облік депозитних сертифікатів здійснюється за вартістю придбання. Правило нижчою вартості не застосовується, тому що сертифікати це боргові зобов'язання банку.

На дату балансу в обліку відображається нарахований, але ще не отриманий процентний дохід.

Відображення в фінансовій звітності:

Звіт про фінансовий стан - поточні активи

Звіт про прибутки та збитки - дохід від короткострокових фінансових вкладень.

У кінці звітного періоду в обліку:

- не відображаються регулюючі проводки щодо дивідендів по акціях, які утримуються як короткострокові фінансові вкладення;

- відображається регулююча проводка по короткострокових фінансових вкладеннях в депозитні сертифікати, облігації чи інші боргові зобов'язання, тому що процент – це зобов'язання, яке збільшується в сумі пропорційно до пройденого часу.

7.4 Методи обліку та оцінки довгострокових фінансових інвестицій в асоційовані підприємства

Відповідно до МСБО 28 «Облік інвестицій в асоційовані підприємства», асоційоване підприємство - це підприємство, в якому інвестор має суттєвий вплив і яке не є ні дочірнім, ні спільним підприємством інвестора. Суттєвий вплив означає, що інвестор має повноваження брати участь у прийнятті рішень із фінансової та операційної

політики об'єкта інвестування, але не має контролю цієї політики. Вважається, що інвестор має суттєвий вплив, якщо: він володіє 20 % голосів об'єкта інвестування, але не більше 50 %; має представництво в раді директорів; є суттєві операції між інвестором та асоційованою компанією; є взаємообмін управлінським персоналом та надання технічної інформації або допомоги.

Метод оцінки інвестицій в асоційовані підприємства залежить від характеру звітності інвестора, його намірів щодо таких інвестицій та умов доцільності асоційованої компанії.

Методи обліку і оцінки довгострокових фінансових інвестицій в акції інших підприємств залежать від того, якою часткою інвестицій володіє інвестор. Методи оцінки довгострокових інвестицій в різних країнах змінюються і неоднакові.

У Франції участь в компанії має місце, коли інвестор володіє 10 % акцій і більше. Якщо участь досягає 20 %, участь вважається суттєвою і інвестиції необхідно обліковувати за методом пропорційної консолідації або консолідації за методом участі в капіталі.

Відповідно до ЗПБО США вважається, що компанія інвестор:

- *не має впливу та контролю*, якщо володіє менше 20 % акцій;
- *має вплив але не має контролю*, якщо володіє 20 – 50 % акцій;
- *має вплив та контроль*, якщо володіє більше 50 % акцій.

Методи оцінки довгострокових інвестицій, які дають право власності. Якщо інвестор володіє менше 20 % акціями і не має суттєвого впливу на підприємство, акції якого придбані, то якщо:

- акції неринкові - облік проводиться за собівартістю;
- акції ринкові - облік проводиться за нижчою з двох оцінок: собівартості або ринкової вартості.

Якщо інвестор має значний вплив – облік проводиться за методом участі в капіталі.

Якщо з боку інвестора існує контроль – облік проводиться за методом участі в капіталі, консолідація фінансової звітності.

Відповідно до МСБО 28 інвестиції слід відображати:

- за собівартістю;
- із застосуванням методу участі в капіталі;
- як інвестицію відповідно до МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка».

Метод оцінки за собівартістю. У разі оцінки інвестицій за собівартістю інвестор відображає інвестиції в асоційовані підприємства в обліку та балансі за фактичною собівартістю їх придбання, а дохід від інвестицій визнає лише в міру отримання дивідендів. При цьому слід мати на увазі, що у складі доходу інвестора відображаються лише дивіденди, які є розподілом накопиченого чистого прибутку асоційованого підприємства. Дивіденди, отримані понад такий прибуток, є відшкодуванням інвестиції та відображаються як зменшення її собівартості.

Приклад. Компанія «Альфа» придбала 30 % у капіталі компанії «Бета», сплативши 150 000 дол. США. Через рік після придбання компанія «Бета» оголосила дивіденди в сумі 60 000 дол. США, (нерозподілений прибуток компанії становив 180 000 дол. США у тому числі чистий прибуток за рік після придбання становив 40 000 дол. США). Оцінка інвестицій здійснюється за її собівартістю. В обліку компанії «Альфа» необхідно відобразити, тис. дол. США.:

Дебет рах. «Дебіторська заборгованість за нарахованими

дивідендами» $(60 \times 0,3) = 18$

Кредит рах. «Дохід від дивідендів» $(40 \times 0,3) = 12$

Кредит рах. «Інвестиції в асоційовані підприємства» $(18 - 12) = 6$

Якщо компанія володіє менш ніж 20 % акцій іншої компанії, то вважається, що компанія-інвестор не має суттєвого впливу на компанію, акції якої вона придбала. В такому разі інвестиції оцінюються за фактичною собівартістю, в яку входять усі витрати на придбання акцій. Одержані за цими акціями дивіденди інвестор відображає у складі прибутку від фінансових операцій. Якщо на дату складання балансу ринкова ціна портфеля інвестицій у акції нижча за їхню загальну собівартість, то застосовується правило нижчої оцінки.

На відміну від короткострокових інвестицій, збитки від знецінення

портфеля довгострокових інвестицій не списуються на фінансові результати діяльності інвестора, а віднімаються від суми його власного капіталу.

Загальна схема обліку довгострокової фінансової інвестиції за собівартістю (інвестиції до 20% в уставному капіталі: відсутність впливу та контролю):

Вкладання грошових коштів у довгострокові фінансові інвестиції:

Дебет рах. «Довгострокові фінансові інвестиції»

Кредит рах. «Грошові кошти»

Нарахування доходу

Дебет рах. «Довгострокові фінансові інвестиції»

Кредит рах. «Прибутки та збитки»

Отримання доходу

Дебет рах. «Грошові кошти»

Кредит рах. «Довгострокові фінансові інвестиції»

Правило нижчої оцінки довгострокових інвестицій в ринкові акції.

Відповідно до базового підходу, довгострокові інвестиції оцінюються по кожній окремій інвестиції. Коли має місце зниження вартості конкретної довгострокової інвестиції, крім тимчасового, її балансова вартість зменшується. Сума уцінки списується на витрати звітного періоду.

Дозволений альтернативний підхід застосування правила нижчої оцінки довгострокових інвестицій на основі інвестиційного портфеля. Результат переоцінки портфеля інвестицій на дату балансу включається до власного капіталу.

Приклад. Портфель довгострокових інвестицій компанії «Альфа» в ринкові акції компаній «Бета» та «Сігма». Компанія «Альфа» не має суттєвого впливу на компанії «Бета» та «Сігма».

Об'єкт інвестування	Собівартість	Ринкова вартість на 31.12.2016	Ринкова вартість на 31.12.2017
Компанія «Бета»	1 446	1 478	1 800
Компанія «Сігма»	2 340	1 900	2 000
Разом	3 786	3 378	3 800

Баланс компанії «Альфа» НА 31 ГРУДНЯ 2017 РОКУ

Показники	Попередній період 31.12.2016	Звітний період 31.12.2017
Довгострокові фінансові інвестиції за собівартістю	3 786 (408)	3 786 -
Мінус резерв знецінення цінних паперів (3 786 – 3 378)	3 378	3 786
Балансова вартість	9 000	9 000
Статутний капітал: звичайні акції	2 500	2 500
Додатковий вкладений капітал	7 349	7 349
Нерозподілений прибуток		
Мінус нереалізований збиток від знецінення цінних паперів	(408)	408
Разом акціонерний капітал	1 8441	1 9257

Метод оцінки за часткою участі в капіталі. На дату придбання фінансова інвестиція обліковується за собівартістю придбання. Після дати придбання балансова вартість інвестиції відображається за собівартістю, яка коригується (збільшується або зменшується) на частку інвестора в прибутках (збитках) та інших змінах у капіталі асоційованого підприємства.

Капітал асоційованого підприємства може змінюватися не лише за рахунок чистого прибутку (збитку) звітного періоду або розподілу прибутку, а також у результаті зміни інших елементів капіталу, зокрема внаслідок: переоцінки основних засобів і фінансових інвестицій; курсових різниць за інвестиціями у закордонні підприємства; виправлення суттєвих помилок, допущених у попередніх звітних періодах; викупу раніше випущених акцій (часток) та їх повторного випуску в обіг, тощо.

Метод участі у капіталі не застосовується для обліку інвестицій в асоційовані підприємства якщо: інвестиції купують для її продажу в близькому майбутньому; інвестор здійснює свою діяльність в умовах жорстких довгострокових обмежень, які значно послабляють його здатність отримувати кошти, такі як дивіденди. В таких випадках ці інвестиції слід обліковувати із застосуванням МСБО 39.

Приклад. Компанія «Альфа» придбала 25 % простих акцій компанії «Бета» на суму 200 000 дол. США. Протягом року компанія «Бета» одержала

чистий прибуток у сумі 120 000 дол. США і виплатило 80 000 дол. США дивідендів.

Записи в обліку компанії «Альфа», дол. США.:

На суму придбаних акцій:

Дебет рах. «Інвестиції в акції компанії «Бета» 200 000

Кредит рах. «Грошові кошти» 200 000

**На суму участі в прибутках компанії «Бета» ($120\,000 \times 0,25$) =
30 000**

Дебет рах. «Інвестиції в акції компанії «Бета» 30 000

Кредит рах. «Дохід від інвестицій» 30 000

На суму отриманих дивідендів ($80\,000 \times 0,25 = 20\,000$)

Дебет рах. «Грошові кошти» 20 000

Кредит рах. «Інвестиції в акції компанії «Бета» 20 000

7.5 Облік інвестицій у боргові зобов'язання

Інвестиції у боргові зобов'язання (облігації, довгострокові векселі) інших компаній оцінюються за собівартістю їх придбання (враховуючи комісійні брокерам та інші аналогічні витрати).

Якщо облігації придбані між датами виплати відсотків по них, то покупець окрім вартості облігацій сплачує також суму відсотків, нарахованих з моменту їх останньої виплати.

Якщо інвестиції в облігації мають довгостроковий характер, то різниця між вартістю придбання облігації та вартістю її погашення повинна бути амортизована. Амортизація премії (суми перевищення вартості погашення облігації над вартістю придбання її) з придбаних облігацій здійснюється з моменту придбання облігацій до закінчення строку їхньої дії, відповідно регулярно зменшуючи або збільшуючи суми прибутку у вигляді процентів. Якщо придбані облігації розглядаються як поточні інвестиції, то це означає, що вони будуть реалізовані за ринковими цінами до настання строку їх погашення. Тому ці облігації обліковуються за собівартістю їх придбання, а

прибутки чи збитки відображаються в обліку в момент реалізації.

Облік облігацій, термін погашення яких перевищує один рік, здійснюється на активному балансовому рахунку «Довгострокові інвестиції в облігації»: по дебету відображається собівартість придбаних довгострокових облігацій, по кредиту – їх списання в результаті погашення або продажу.

Приклад. Компанія «Альфа» 1.01.2008 р. придбала 50 шт. 9 % облігацій, випущених компанією «Бета», на суму 46 000 дол. США. Номінальна вартість однієї облігації 1 000 дол. США. Облігації були випущені строком на 10 років з виплатою відсотків один раз на рік. За послуги з придбання облігацій брокерській конторі було сплачено 400 дол. США. Необхідно визначити балансову вартість облігацій, придбаних компанією «Альфа» на кінець кожного року протягом терміну їх дії. Загальна сума дисконту по облігаціях : $(50 \times 1\,000) - (46\,000 + 400) = 3\,600$ дол. США.

Щорічна сума амортизації дисконту: $3\,600 \div 10 = 360$ дол. США.

Кінець року	Собівартість облігацій	Щорічна сума амортизації дисконту	Загальна сума амортизованого дисконту	Балансова вартість облігації
2008	46 400	360	360	46 760
2009	46 400	360	720	47 120
2010	46 400	360	1 080	47 480
2011	46 400	360	1 440	47 840
2012	46 400	360	1 800	48 200
2013	46 400	360	2 160	48 560
2014	46 400	360	2 520	48 920
2015	46 400	360	2 880	49 280
2016	46 400	360	3 240	49 640
2017	46 400	360	3 600	50 000

31 грудня 2017 року, рахунок «Довгострокові інвестиції в облігації» за період з 2008 року по 31 грудня 2017 року має вигляд:

рахунок «Довгострокові інвестиції облігації»	
Дебет	Кредит
1.01.2008 р. Придбання 46 400	Погашення 50 000
Річна амортизація дисконту:	
2008 360	
2009 360	
2010 360	
2011 360	
2012 360	
2013 360	
2014 360	
2015 360	
2016 360	
2017 360	
<u>50 000</u>	<u>50 000</u>

Придбані облігації відображаються в обліку по вартості придбання. Коли облігація придбана зі знижкою, сальдо рахунку «Довгострокові інвестиції облігації» на дату придбання буде менше, ніж номінальна вартість (сума погашення). Через амортизацію знижки сальдо рахунка по дебету збільшується кожного періоду так, що балансова вартість буде такою, як номінальна сума на дату погашення. Амортизація знижки кожного періоду збільшує суму отриманого доходу від процентів. Сума знижки, яка амортизується кожного звітного періоду відображається в обліку проводкою:

Дебет рах. «Довгострокові інвестиції облігації» 360

Кредит рах. «Дохід від процентів» 360

Облік довгострокової фінансової інвестиції ведеться з припущенням, що облігації будуть утримуватись до дати погашення, що є основою для амортизації надбавки або знижки протягом періоду від дати придбання до дати погашення. Коли облігації реалізуються по дати погашення, різниця між продажною ціною та балансовою вартістю облігацій відображається як дохід (або збиток) від реалізації інвестицій.

7.6 Контрольні запитання

1. Надати визначення фінансових вкладень та портфеля інвестицій та мети фінансових вкладень.
2. Назвіть умови визнання фінансових інвестицій активами.
3. Надати визначення короткострокових та довгострокових фінансових інвестицій, наведіть їх приклади.
4. Назвати види оцінок фінансових інвестицій від шляхів їх надходження.
5. Назвати методи оцінки довгострокових інвестицій, які дають право власності.
6. Пояснити суть методу обліку за собівартістю.
7. Пояснити правило нижчої оцінки довгострокових інвестицій в ринкові акції.
8. Пояснити облік інвестицій за методом участі в капіталі.
9. Пояснити облік інвестицій у боргові зобов'язання.

7.7 Тести для самоконтролю

1. Підприємство придбало у 2017 році 10% облігації, термін дії облігацій 10 років, вартість придбання 22 000 дол. США, номінальна вартість 20 000 дол. США. Сума доходу по відсотках відображена у Звіті про прибутки та збитки становить:

- а) 2 000 дол. США;
- б) 2 200 дол. США;
- в) 1 800 дол. США;
- г) 200 дол. США.

2. Придбання довгострокових фінансових інвестицій з оплатою грошовими коштами відображається у звіті про рух грошових коштів у складі:

- а) операційної діяльності;
- б) інвестиційної діяльності;

- в) фінансової діяльності;
- г) основної діяльності.

3. Компанія оцінює довгострокові фінансові інвестиції у неринкові цінні папери за МСБО. Як змінюються статті фінансових звітів у період зростання цін на ринкові інвестиції?

- а) балансова вартість інвестицій зменшиться;
- б) балансова вартість інвестицій збільшиться;
- в) не впливає на відображення інвестицій у фінансовій звітності;
- г) компанія змінить метод оцінки фінансових інвестицій.

4. Компанія придбала довгострокові фінансові інвестиції (акції) 02.01.2017 р. на 54 000 дол. США. На 31.12. 2017 р. ринкова вартість акції складає 54 000 дол. США. У фінансовій звітності за 2017 р. буде відображено:

- а) збільшення балансової вартості фінансових інвестицій на 4 000 дол. США;
- б) збільшення балансової вартості фінансовий інвестицій та власного капіталу на 4 000 дол. США;
- в) «Інші фінансові доходи» - 4 000 дол. США;
- г) прибуток до оподаткування збільшиться на 4 000 дол. США.

5. У січні 2017 р. компанія «А» отримала дивіденди за акціями компанії «В» - 12 000 дол. США. Акції придбані у листопаді 2016 р., компанія «А» має суттєвий вплив на компанію «В», але класифікує придбані акції як короткострокові фінансові інвестиції. Компанія «А» суму отриманих дивідендів повинна визнати як:

- а) збільшення чистого прибутку на 12 000 дол. США;
- б) збільшення вартості фінансових інвестицій та чистого прибутку на 12 000 дол. США;
- в) зменшення вартості фінансових інвестицій на чистого прибутку на 12 000 дол. США;
- г) зменшення заборгованості емітента по дивідендах та зменшення грошових коштів на 12 000 дол. США.

6. Компанія «А» придбала акції компанії «В» за номінальною вартістю, класифікуючи їх як довгострокові фінансові інвестиції, Компанія «А» не має суттєвого впливу на компанію «В». Яким чином, збиток, отриманий компанією «В» у звітному періоді, вплине на звіт про фінансовий стан компанії «А»:

- а) зменшить власний капітал;
- б) збільшить балансову вартість довгострокових фінансових інвестицій;
- в) ніяк не вплине;
- г) зменшить балансову вартість довгострокових фінансових інвестицій.

7. Короткострокові фінансові вкладення відносяться до:

- а) необоротних активів;
- б) поточних активів;
- в) власного капіталу;
- г) зобов'язань.

8. Отримання фінансового інвестиційного доходу у вигляді дивідендів, в обліку відображається записом:

- а) Дебет рах. «Грошові кошти» Кредит рах. «Дохід від короткострокових вкладень»;
- б) Дебет рах. «Грошові кошти» Кредит рах. «Короткострокові вкладення»;
- в) Дебет рах. «Дохід від короткострокових вкладень» Кредит рах. «Грошові кошти»;
- г) Дебет рах. «Грошові кошти» Кредит рах. «Прибутки та збитки».

9. Проценти по облігаціях нараховуються, виходячи з їх:

- а) номінальної вартості;
- б) ринкової вартості;
- в) ціни придбання;
- г) собівартості придбання.